

Čtenáři a čtení - historie

jarní semestr 2023/2024

Osnova prezentace

- 1. jazyk a čtenáři
- 2. Antika
- 3. Středověk
- 4. Raný novověk
- 5. Romantismus
- 6. Pozitivismus
- 7. Roman Ingarden
- 8. Kostnická škola
- 9. *Reader-Response Criticism*
- 10. Britská *cultural studies*
- 11. Umberto Eco
- 12. Dekonstrukce
- 13. Dějiny čtení jako disciplína

Situace – „ty“

XY zemřel

- Varianty s různými čtenáři (recipienty)

1.1 Jazyk - tři základní funkce

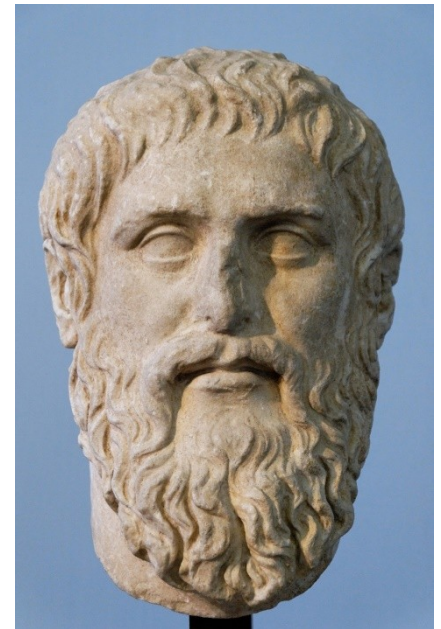
Expresivní (emotivní)... „někdo sděluje“

Referenční (předmětná)... „něco sděluje“

Apelativní (konativní)... „někomu sděluje“

2.1 Antika - Platón

- Platón (427-347 před n. l.)
- *lón, Gorgias*
- Básník (napodobitel napodobeného) – jeho vnímatel (ještě o patro níž)

2.1a Platón - umění

Idea

Svět – napodobení

Umění – napodobení napodobeného (básníci)

Publikum – ti, kdo poslouchají napodobitele napodobeného
(posluchači básníků)

2.2 Antika - Aristotelés

- Aristotelés (384-322 před n. l.)
- Katarze

2.3 Antika - rétorika

- Cicero, Quintilianus, Pseudo-Longínos
- Rétorika – dovednost krásné řeči a zároveň umění druhým pohnout

3.1 Středověk - obecně

- církev, Bible, latina
- mnišské řády
- mnišské čtení vs. scholastické čtení

3.2 Středověk – sv. Augustin

- Sv. Augustin (354-430)
- Jak číst Bibli
- Mnišské řády a jejich pravidla

3.3 Středověk – sv. Augustin

- „Výklad Písma se musí dít s láskou.“ (*Vyznání*)
- „Pravdo, Bože můj /.../, dej mně, abych tomu porozuměl.“

4.1 Raný novověk

- knihtisk – rozšíření knihy
- protestantismus
- pravidlo *Sola Scriptura* (mystická objektivita Písma)

5.1 Konec 18. století (a dlouhé XIX. Stol.)

- čtenářská revoluce: čtení extenzivní
- zvyšování počtu gramotných
- nové technologie

5.2 Romantismus

- F. E. D. Schleiermacher (1768-1834)
- Sv. Augustin: Auctor – Scriptor – text – Lector
- Schleiermacher: Auctor – text - Lector

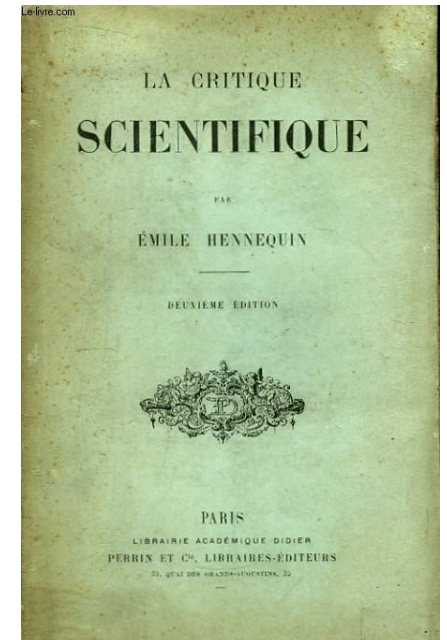

5.3 Romantismus

- Řeč jako společná půda – společný antropologický základ
- Řeč jako spojení s „ty“

6.1 pozitivismus

- pozitivismus jako směr
- Émile Hennequin – estopsychologie
- estetika – psychologie - sociologie

6. 2 Hennequin

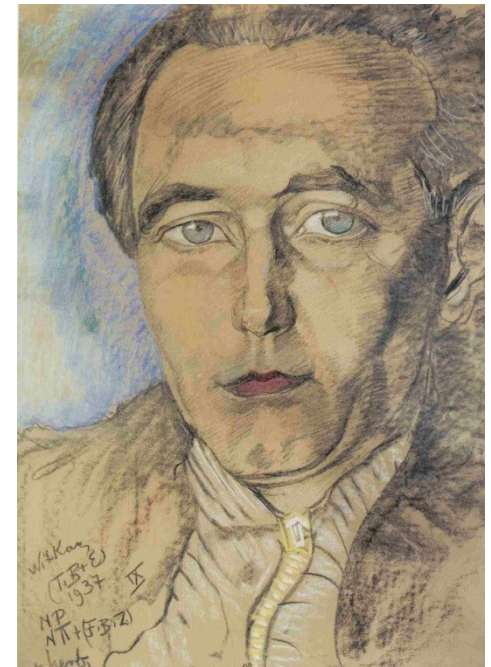
- **dvojí** podmíněnost díla: „Každé umělecké dílo, jestliže se dotýká na jedné straně člověka, jenž ho stvořil, dotýká se na druhé straně té skupiny lidí, na niž působí.“

7.1 Krátké XX. století

- konec zlatého věku knihy
- nástup masové gramotnosti
- mediální změny

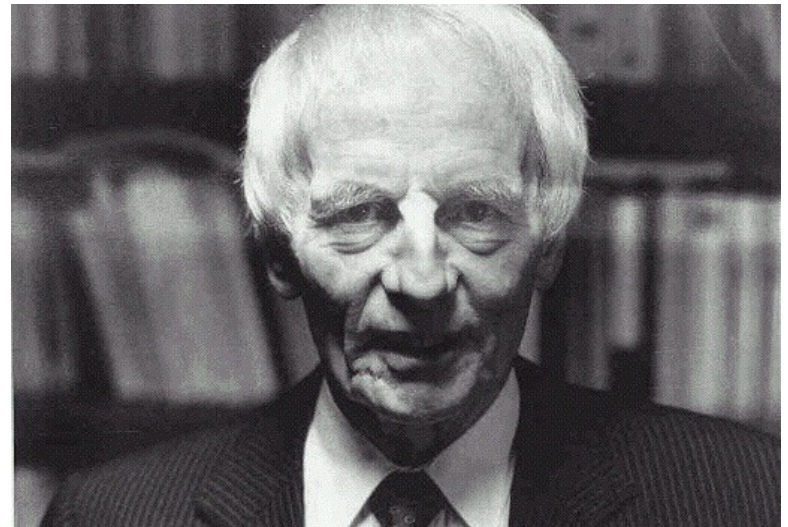
7.2 Roman Ingarden

- Roman Ingarden (1893-1977)
- čtení jako **konkretizace**
- místa nedourčenosti

8.1 Kostnická škola

- Hans Robert Jauss (1921-1997): horizont čtenářova očekávání
- Wolfgang Iser (1926-2007): akt čtení; implicitní čtenář

9.1 *Reader-Response Criticism*

- Stanley Fish (nar. 1938): pragmatika textu
- Michel Riffaterre (1924-2006): superčtenář
- Norman H. Holland (1927-2017): empirická psychologie, DEFT – defence, expectation, fantasy, transformation

10.1 Britská *cultural studies*

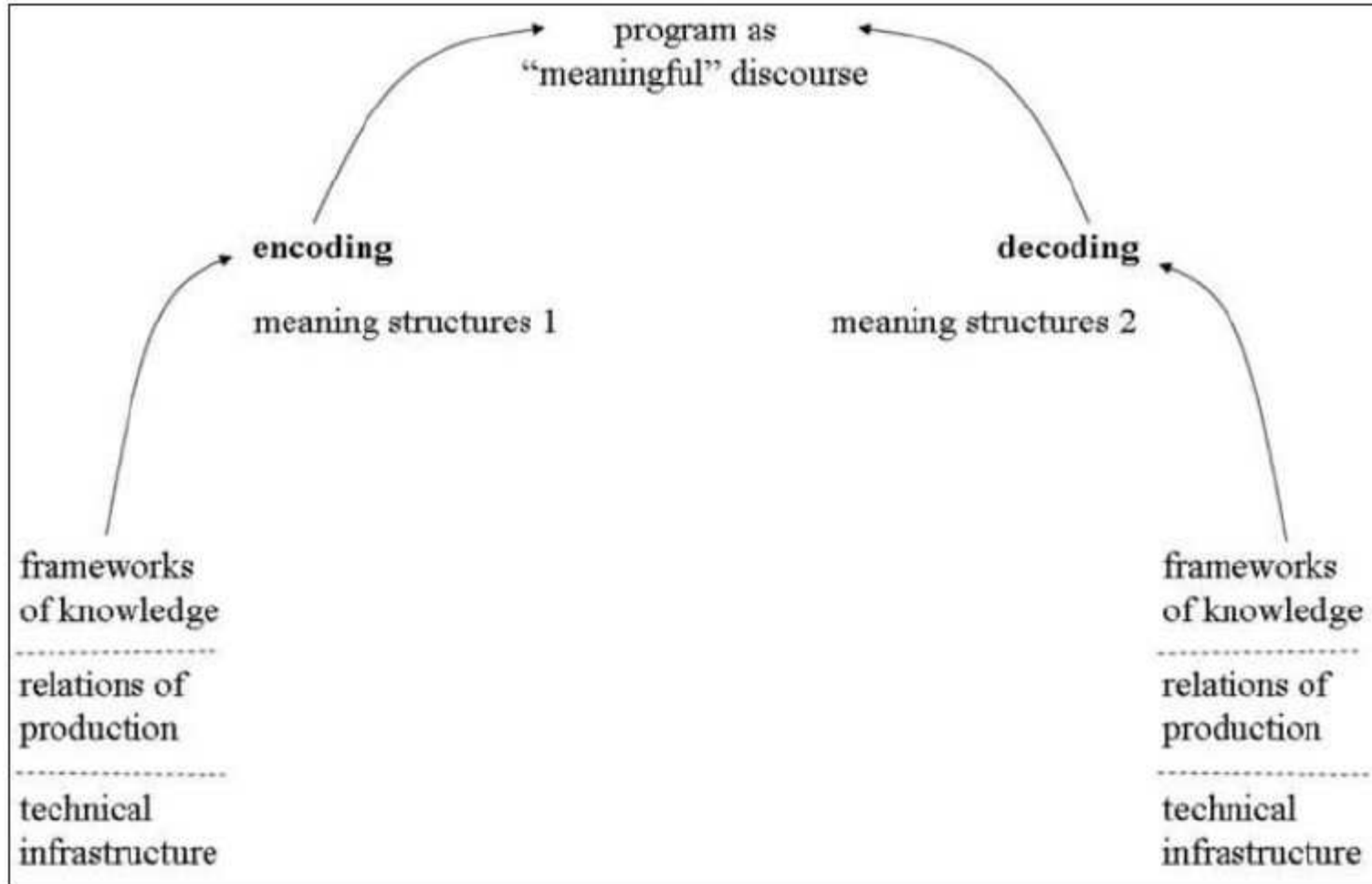
- Birmingham – Centre for Contemporary Cultural Studies (CCCS)
- *audiences, circuit of culture*
- Stuart Hall (1932-2014)

10.2 Britská *cultural studies*

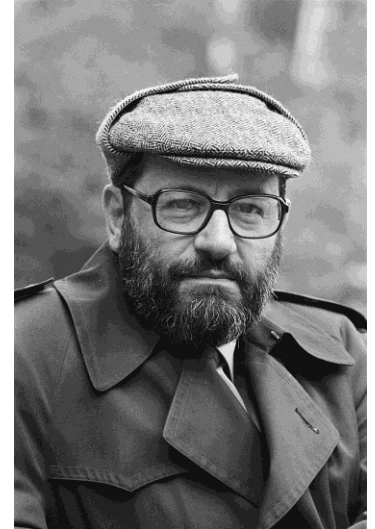
- tři druhy receptivního kódu: dominantní, dohodnutý, opoziční
- sdílené významy (nikoli pouze vysílané)
- potřeba zkoumat reálně zakotvená čtení
- různá publika

10.1a *encoding-decoding*

11.1 Umberto Eco

- otevřené dílo
- *Jméno růže (1980)*
- modelový čtenář

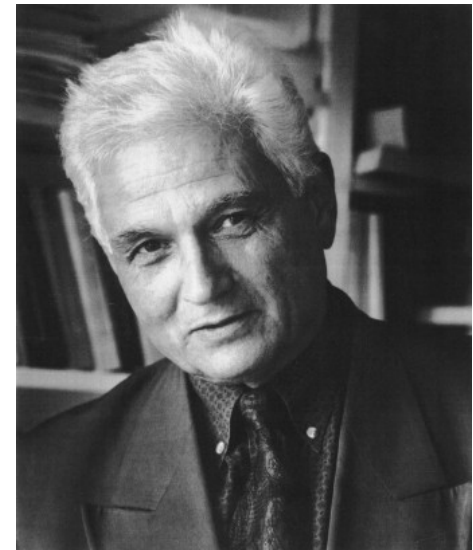

12.1 Přelom XX. A začátek XXI. století

- digitalizace
- digioptimismus vs. digikatastrofismus
- *digital immigrants vs. digital natives*

12.2 dekonstrukce

- Jacques Derrida (1930-2004)
- stopa
- dekonstrukce jako čtení

13.1 dějiny čtení

- Otázka hranic, metody a pramenů
- A. Manguel: *Dějiny čtení*

